

הוא לתתא. ולא עוד, אלא (דף רמב ע"ב) דכפית לכל פגיעי דעלמא, ואחית לון לעומקי דתהומא רבא.

תא חזי, בשעתא דעאל ליליא, פתחין סתימין, וכלבי וחמרי שריין ושטאן בעלמא, ואתייהיבת רשו לחבלא, וכל בני עלמא ניימי בערסיהו, ונשמתהון דצדיקייא סלקין לאתענגא לעילא. כד אתער רוח צפון, ואתפליג ליליא, אתערותא קדישא אתער בעלמא, ואתמר בכמה דוכתי.

זכאה חולקיה דההוא בר נש, דאיהו קאים בההיא שעתא, ואשתדל באורייתא. פיון דאיהו פתח באורייתא, כל אינון זינין בישין, אעיל לון בנוקבי דתהומא רבה, וכפית ליה לחמור, ונחית ליה בטפסרי דתחות עפרא, דזוהמי קסרא.

בניי פך, יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, כפית ליה לחמור, ונחית ליה. מההוא גרם המעלות, דאיהו סליק לנזקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפתים, בין זוהמי דטפסרי דעפרא.

תא חזי, מה כתיב. וירא מנחה כי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עובד. וירא מנחה כי טוב, דא תורה שבכתב. ואת הארץ פי נעמה, דא תורה שבפעל פה. ויט שכמו לסבול, למסבל עולא דאורייתא, ולדבקה בה יומי ולילי. ויהי למס עובד, למהוי פלח לקדשא ברין הוא, ולא תדבקה ביה, ולא תשא גרמיה בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא הוו קא אזלי מגלילא עלאה לטבריה, אמר רבי שמעון, ניהף ונשתדל באורייתא, דכל מאן דינע לאשתדל באורייתא, ולא אשתדל,

עוד, אלא שכופת כל פגעי העולם ומוריד אותם לעמק תהום רבה.

בא ראה, בשעה שנכנס הלילה, הפתחים נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, ונתנת רשות להשחית, וכל בני העולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות להתענג למעלה. כשמתעוררת רוח צפון ונחלק הלילה, התעוררות קדשה מתעוררת בעולם, וזה נאמר בכמה מקומות.

אשרי חלקו של אותו אדם שעומד באותה שעה ומשתדל בתורה. פיון שהוא פותח בתורה, את כל אותם המינים הרעים הוא מכניס לנקב תהום רבה, וכופת את החמור, ומורידו בשרים שפחת העפר של זחמת הקשר.

משום כך יששכר, שהשתדלותו בתורה, כופת את החמור ומוריד אותו מאותו גרם המעלות, שהוא עולה להזיק לעולם, ושם מדורו בין המשפתים, בין זחמת השרים שבעפר.

בא ראה מה כתוב, וירא מנחה כי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד. וירא מנחה כי טוב - זו תורה שבכתב. ואת הארץ פי נעמה - זו תורה שבפעל פה. ויט שכמו לסבל - לסבל על התורה ולדבקה בה ימים ולילות. ויהי למס עבד - להיות עובד את הקדוש ברוך הוא ולדבקה בו ולהתיש את עצמו בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים מהגליל העליון לטבריה. אמר רבי שמעון, גלף ונשתדל בתורה, שכל מי שידע להשתדל בתורה ולא משתדל -

אתחייב בנפשיה. ולא עוד אלא דייהבין ליה עולא דארעא, ושעבודא בישא, דכתיב ביששכר, ויט שכמו לסבל, מהו ויט, סטא. כמה דאת אמר, (שמואל א ח) ויטו אחרי הפצע. מאן דסטא ארמיה וגרמיה, דלא למסבל עולא דאורייתא, מיד ויהי למס עובד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. זכאין אינון בני עלמא, אינון דמשתדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, אתרחים לעילא, ואתרחים לתתא, ואתחילין בכל יומא, ירותא דעלמא דאתי. הדיא הוא דכתיב, להנחיל אוהבי יש. מאי יש. דא עלמא דאתי דלא פסק מימיו לעלמין, ונטל אגר טב עלאה, דלא זכי ביה בר נש אחרא, ומאי איהו. י"ש. ובגיני כה, רמיז לן שמא דיששכר דאשתדל באורייתא, יש שכר. דא הוא אגרא דאינון דמשתדלי באורייתא, י"ש.

בתיב, (דניאל ז) חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו'. חזה הוית עד די כרסון רמיו, פד אתחרב בי מקדשא, תרי כרסון נפלו, תרי לעילא, תרי לתתא. תרי לעילא, בגין דאתרחיקת תתאה מעלאה, פרסייא דיעקב אתרחיקת מפרסייא דדוד. ופרסייא דדוד נפלת. הדיא הוא דכתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ. תרי כרסון לתתא, ירושלם, ואינון מארי דאורייתא. וכרסון דלתתא כגוונא דכרסון דלעילא, מריהון דאורייתא היינו כרסייא דיעקב. ירושלם היינו כרסייא דדוד, ועל דא כתיב, עד די כרסון, ולא כרסייא. כרסון סגיאין נפלו, וכלהו לא נפלו.

מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא נותנים עליו על הארץ ושעבוד רע, שכתוב ביששכר ויט שכמו לסבל. מה זה ויט? סטה, כמו שנאמר (שמואל א ח) ויטו אחרי הפצע. מי שפוטה דרכו ועצמו שלא לסבל על תורה, מיד ויהי למס עבד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. אשריהם בני העולם, אותם שמשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, ויורש בכל יום ירשת העולם הבא. זהו שכתוב להנחיל אוהבי יש. מה זה יש? זהו עולם הבא שלא פוסקים מימיו לעולמים ונטל שכר טוב עליון שלא זוכה בו אדם אחר, ומיהו? י"ש. ומשום כך רמז לנו בשמו של יששכר שהשתדל בתורה - יש שכר. זהו שכר של אותם שמשתדלים בתורה, י"ש. כתוב (דניאל ז) חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו' חזה הוית עד די כרסון רמיו - כשנחרב בית המקדש, שני כסאות נפלו, שנים למעלה ושנים למטה. שנים למעלה, כי התרחקה התחתונה מהעליונה. פסא של יעקב התרחק מפסא דוד, וכסא דוד נפל. זהו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. שני כסאות למטה - ירושלים, ואותם בעלי התורה. והכסאות שלמטה כמו הפסאות שלמעלה, בעלי התורה, הינו פסא של יעקב. ירושלים הינו פסא של דוד. ועל זה כתוב עד די כרסון, ולא כסא. פסאות רבים נפלו, וכלם לא נפלו אלא מעלבונה של תורה.

אלא מעלבונה דאורייתא.

תָּא חֲזִי, פִּד אֵינוֹן זַפְּאֵי קְשׁוּט מִשְׁתַּדְּלִי
בְּאוּרֵייתָא, כָּל אֵינוֹן תּוֹקֶפִין דְּשָׂאָר
עֲמִין, דְּשָׂאָר חֵילִין, וְכָל חֵילִין דְּלֵהוֹן,
אַתְּכַפְּיִין וְלֹא שְׁלִטִי בְּעֵלְמָא, וְיִשְׂרָאֵל (נ"א
ו"ש) אֲזִדְמָן עֲלֵיהוּ לְסִלְקָא לֹון עַל כִּלְא. וְאֵי
לָא, חֲמוֹר גְּרָמָא לֹון לְיִשְׂרָאֵל לְמִיהָף
בְּגֵלוּתָא, וְלִמְנַפֵּל בֵּינֵי עַמְמָא, וְלִמְשִׁלֵּט
עֲלֵיהוּ. וְכָל דָּא אַמְאֵי, בְּגִין, וְיִרָא מְנַחָה כִּי
טוֹב, וּמִתְקַנָּא קַמֵּיהּ, וְיִכִּיל לְמַרוּוח בְּגִינָה
כְּמָה טְבִין וְכְמָה כְּסוּפִין, וְסִטָּא אוּרְחֵיהּ
דְּלֹא לְמַסְבֵּל עוּלָא דְּאוּרֵייתָא. בְּגִין כְּךָ וְיֵהִי
לְמַס עוּבָד.

בֵּא רָאָה, כְּשִׁאוּתֶם צְדִיקֵי אֲמַת
מִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה, כָּל אוֹתֶם כַּחוֹת
שָׂאָר הַעֲמִים, שֶׁל שָׂאָר הַחֵילוֹת,
כָּל הַחֵילוֹת שֶׁלָּהֶם נִכְפִּים וְלֹא
שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם, וְיִשְׂרָאֵל (ו"ש)
מְזַמְּנִים עֲלֵיהֶם לְהַעֲלוֹתָם עַל
הַכֹּל. וְאִם לֹא, חֲמוֹר גְּדוֹרָם
לְיִשְׂרָאֵל לְלַכֵּת לְגֵלוֹת וּלְפַל בֵּין
הַעֲמִים וּלְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם, וְכָל זֶה
לְמָה? מִשׁוּם וְיִרָא מְנַחָה כִּי טוֹב,
וּמִתְקַן לְפָנָיו, וְיִכֹּוֹל לְהַרְוִיחַ
בְּגֵלוּתָא כְּמָה טוֹבוֹת וְכְמָה
כְּסוּפִים, וְהִטָּה דְּרַכּוֹ שְׁלֹא לְסַבֵּל
עַל תּוֹרָה, מִשׁוּם כְּךָ וְיֵהִי לְמַס
עוּבָד.

בְּתוֹב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְעַל
פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם
יִשְׁנִים וְגו'. הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ - אֲלֵין
אֵינוֹן דְּאַשְׁפַּח רְאוּבֵן. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (בְּרֵאשִׁית
ל') וַיִּמְצָא (דף רמג ע"א) דּוּדָאִים בְּשָׂדֵהּ, וְלֹא
אַתְּחַדְּשֵׁן מְלֵי דְּאוּרֵייתָא, אֲלֹא עַל יְדוּי
בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א יב) וּמִבְּנֵי
יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעַתִּים וְגו'.

כְּתוֹב (שִׁיר ז') הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ
וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם
יִשְׁנִים וְגו'. הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ -
(הַדּוּדָאִים) אֲלוֹ אוֹתֶם שְׁמַצָּא רְאוּבֵן,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בְּרֵאשִׁית ל') וַיִּמְצָא
דּוּדָאִים בְּשָׂדֵהּ, וְלֹא הִתְחַדְּשׁוּ
דְּבָרֵי תּוֹרָה אֲלֹא עַל יְדוּי בְּיִשְׂרָאֵל,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי
בִּינָה לְעַתִּים וְגו'.

וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים, אֵינוֹן גְּרָמוֹ לְמַהוּי
עַל פְּתַחֲנוּ, עַל פְּתַחֲנוּ בְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי
מְדַרְשׁוֹת, כָּל מְגָדִים. חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים,
כְּמָה מְלֵי חֲדַתָּאן וְעַתִּיקִין דְּאוּרֵייתָא,
דְּאַתְּגַלְיִין עַל יְדֵיהוּ, לְקַרְבָּא לְיִשְׂרָאֵל
לְאַבוּהוֹן דְּלַעֲלֵלָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים
א יב) לְדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל.

וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים - הֵם גְּרָמוֹ
לְהִיּוֹת עַל פְּתַחֲנוּ, עַל פְּתַחֲנוּ בְּתֵי
כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת, כָּל מְגָדִים.
חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים - כְּמָה דְּבָרִים
חֲדָשִׁים וְעַתִּיקִים שֶׁל הַתּוֹרָה
שֶׁהִתְגַּלוּ עַל יְדֵיהֶם, לְקַרְבָּא אֶת
יִשְׂרָאֵל לְאַבִּיהֶם שְׁלִמְעֵלָה. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב לְדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל.
דְּוֵרֵי צְפַנְתִּי לָךְ (שִׁיר ז') - מִכָּאן
לְמַדְנֵנוּ, שְׁכָל מִי שְׁמַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה
כְּרָאוּי וְיֹדַע לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים וּלְחַדֵּד
דְּבָרִים כְּרָאוּי, אוֹתֶם הַדְּבָרִים
עוֹלִים עַד כֶּסֶף הַמֶּלֶךְ, וּכְנַסַּת
יִשְׂרָאֵל פּוֹתַחַת לָהֶם שְׁעָרִים
וְגוֹנָנַת אוֹתֶם. וּבְשַׁעַת שְׁנַכְנַס
הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, מוֹצִיָּאָה אוֹתֶם

דְּמַלְפָּא, וּכְנַסַּת יִשְׂרָאֵל פְּתַח לֹון תַּרְעִין, וְגַנְיִז לֹון. וּבְשַׁעַתָּא דְּעֵאל

קדשא בריך הוא לאשתעשעא עם צדיקייא
בגנתא דעדן, אפיקת לון קמיה, וקודשא
בריך הוא מסתפל בהו וחד, פדין קדשא
בריך הוא מתעטר בעטרין עלאין, וחד
במטרוניתא, הדא הוא דכתיב, חדשים גם
ישנים דודי צפנתי לך. ומההיא שעתא,
מלוי כתיבין בספרא, הדא הוא דכתיב, (מלאכי
א) ויכתב ספר זכרון לפניו.

זבאה חולקיה, מאן דאשתדל באורייתא
כדקא יאות, זבאה הוא בהאי עלמא,
וזבאה הוא בעלמא דאתי. עד הכא
שולטנותא דיהודה, דרועא דאתפליל
בכלא, בחילא דכל סטרין, תלת קשרין
דדרועא, לאתגברא על פלא:

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי
חייא אמר, האי קרא הכי אית ליה
למימר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין
לשבטי ישראל כאחד, מהו דן ידין עמו,
ולבתר כאחד שבטי ישראל. אלא דן, הוא
דכתיב ביה, (במדבר י) מאסף לכל המחנות,
דהוא ירכא שמאלא, ואזיל לבתרייתא.

תא חזי, פיון דיהודה וראובן נטלין, ליואי
וארונא פרשין דגלין, ונטיל דגלא
דאפרים דאיהו למערב, ירכא ימינא נטיל,
בקפסירי קסטא. ואי תימא זבולן דאיהו
עאל, ונפיק, דכתיב ביה, (דברים לג) שמח זבולן
בצאתך, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי,
יהודה אתפליל מפלא.

תא חזי, מלכו דלעילא אתפליל מפלא,
ויהודה איהו מלכו תתאה. כמה
דמלכו עלאה אתפליל מפלא, הכי נמי
מלכו תתאה, אתפליל מפלא מגופא מירכא,
בתיב, (דברים לג) מימינ'ו א"ש ד"ת למו,

לפניו, והקדוש ברוך הוא מסתפל
בהם ושמח. אז הקדוש ברוך הוא
מתעטר בעטרות עליונות ושמח
בגבירה. זהו שכתוב חדשים גם
ישנים דודי צפנתי לך. ומאותה
שעה דבריו כתובים בספר, זהו
שכתוב (מלאכי א) ויכתב ספר זכרון
לפניו.

אשרי חלקו של מי שמשתדל
בתורה פראוי, אשריו בעולם הזה
ואשריו בעולם הבא. עד כאן
שלטון יהודה, זרוע שנכללת
בכל, בפח של כל הצדדים, שלשה
קשרים של הזרוע להתגבר על
הכל.

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל.
רבי חייא אמר, פסוק זה כף יש לו
לומר, דן ידין לשבטי ישראל, או
דן ידין לשבטי ישראל כאחד.
מהו דן ידין עמו, ואחר כף כאחד
שבטי ישראל? אלא דן, הוא
שכתוב בו (במדבר י) מאסף לכל
המחנות, שהוא ירך שמאל,
והולך בסוף.

בא ראה, פיון שיהודה וראובן
נוסעים, הלויים והארון פורשים
דגלים, ונוסע דגל אפרים שהוא
למערב. ירך ימין נוסעת מחליות
המדה. ואם תאמר, זבולן שהוא
נכנס ויוצא, שכתוב בו (דברים לג)
שמח זבולן בצאתך, וכתוב
וירכתו וגו'. אלא ודאי יהודה
נכלל מהכל.

בא ראה, מלכות העליונה נכללת
מהכל, ויהודה הוא מלכות
תחתונה. כמו שמלכות עליונה
נכללת מהכל, כף גם מלכות
תחתונה נכללת מהכל, מגוף,
מירך, כדי להתגבר בכחו.
כתוב מימינ'ו א"ש ד"ת למו.

בגין לאתגברא בתוקפיה.
אורייתא מסטרא דגבורה